

тексти. До таких вправ належать вправи на визначення теми і підтем текстів, складання анотацій, тез, стислих і/чи вибіркового переказів, трансформація монологічних текстів і діалогічні і навпаки та інші види вправ головно продуктивного характеру.

Разом із тим зазначимо, що говорячи про труднощі аудіювання лекцій іноземними студентами, варто звернути увагу на лінгводидактичний аспект цієї проблеми. Опертя на спеціальний науково-навчальний текст – основна умова розвитку найактуальніших для іноземних студентів мовленнєвих компетентностей і відповідно участі в сферах фахової діяльності. Інтенсивне аудиторне й самостійне читання, безперечно, сприяє розвитку процесу розуміння тематично однорідної інформації, що викладається в усній формі. Як зазначає Н. Капустіна [3, с. 306], питання полягає в тому, наскільки виправданим є використання як опертя і засобу навчання аудіюванню тільки письмових форм наукового і – додамо – науково-навчальних текстів. Ми цілком згодні з дослідницею і поділяємо її думку про те, що робота над складним умінням розуміти усне мовлення має супроводжуватися пред'явленням зразків такого мовлення. Такі можливості, безперечно, надає мережа Інтернет, низки дистанційних курсів, а також використання фрагментів аудіо- і відеоматеріалів при створенні комп'ютерних мультимедійних презентацій як засобів навчання мові, про що ми вже говорили [1, с. 106]. Це дозволить максимально наблизити процес навчання до реальних умов аудіювання фахового монологічного мовлення, хоча значно ускладнить роботу викладача з відбору й подальшої методичної обробки аудіо- і відеоматеріалів.

Список використаної літератури

1. Дегтярьова К. В. Комп'ютерна мультимедійна презентація у системі засобів навчання з української мови як іноземної / К. В. Дегтярьова // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: зб. статей IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р.). – Полтава: Вид-во "Астра", 2019. – С. 101–107.
2. Дегтярева К. В. Профессиональное общение: врач – пациент : учеб. пособ. по русскому языку как иностранному для студентов-иностранцев высших учебных заведений III–IV уровня аккредитации, обучающихся по специальности 222 «Медицина» / К. В. Дегтярева, В. И. Владимировна ; под ред. Т. А. Лещенко. – Полтава : Укрпромторгсервис, 2018. – 82 с.
3. Капустина Н. А. Вопросы обучения аудированию на послевузовском этапе языковой подготовки иностранных учащихся // Лингвистика и методика преподавания иностранных языков: периодический сборник научных статей (электронное научное издание). – 2013. – №5. – С. 300–307. Режим доступа: http://iling-ran.ru/library/sborniki/for_lang/2013_05/15.pdf
4. Лещенко Т. О. Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко // Мова. Свідомість. Концепт: зб. наук. статей / відп. ред. О. Г. Хомчак. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – С. 250–253.
5. Методика преподавания русского языка как иностранного / под ред. О.Д. Митрофановой, В.Г. Костоматорова. – М.: Русский язык, 1990.

ШЛЯХИ І СПОСОБИ ПОСИЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Дегтярьова К.В.

Українська медична стоматологічна академія

Розглянуто лінгводидактичні засади посилення мотивації до вивчення української мови як іноземної, запропоновано конкретні засоби: створення мовного середовища, застосування проєктного методу, використання аудіо- і відеоматеріалів тощо, які мають культурознавчий і країнознавчий характер.

Ключові слова: мотивація, українськомовне середовище, проєктний метод.

The study examines the linguistic and foundational principles of enhancing motivation to learn Ukrainian as a foreign language, proposes specific tools, such as creating a linguistic environment, applying the project method, using audio and video materials, etc. that are of cultural and national lore.

Keywords: motivation, Ukrainian language environment, project method.

Нині українська вища школа зазнає суттєвих якісних змін – модернізується концепція вищої освіти, запроваджено дворівневу систему підготовки фахівців у вищій медичній школі, упроваджуються нові технології й інноваційні методики, проте підґрунтя освітньої діяльності – суб'єктність педагогічної взаємодії, мотивація студента на процес навчання і його результат – залишаються незмінними. У руслі вирішення цих завдань сучасна методика навчання іноземних мов й української як іноземної зокрема розв'язує складні й відповідальні завдання: від навчання іншомовного спілкування в певних сферах людської діяльності до формування мовної особистості, здатної до спілкування з представниками інших культур (І. Зимня, Г. Китайгородська та ін.). Проблему мотивації розглядали у своїх працях у різні часи О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Р. Гарднер, А. Маслоу, М. Кондратьєва, С. Пакуліна, В. Федчик А. та ін.

Ми цілком погоджуємося з І. Зимньою, яка свого часу зазначала, що розвитку мотивації до оволодіння іноземною мовою сприяють такі чинники: 1) формування пізнавально-комунікативних потреб; 2) конструювання змісту навчального предмета, що має виховне, розвивальне й загальноосвітнє значення; 3) застосування особистісно-діяльнісного підходу [2, с. 85–86].

Успішність вивчення іноземної мови залежить не тільки від змісту навчальної дисципліни, глибокого знання предмета й педагогічної майстерності викладача, а й від самих студентів – їхніх потреб, інтересів, цілей тощо. Обов'язкова умова формування позитивного ставлення до вивчення іноземної мови – узгодження цілей навчання з мотиваційно-ціннісним підґрунтям навчальної діяльності студентів. Потрібний внутрішній стимул, здатний активізувати й актуалізувати процес здобуття знань, тобто потрібна стійка й усвідомлена особистісна мотивація. Ці міркування й визначили тему нашої розвідки, метою якої став пошук й узагальнення шляхів і способів посилення мотивації до вивчення української мови як іноземної.

У системі навчання іноземної мови як іномовної культури (тобто для формування й розвитку соціокультурної компетенції) насамперед важливо мати засоби підтримання мотивації до пізнавальної, розвивальної і виховної діяльності. Нині методика навчання української мови як іноземної в медичних вишах України має досить потужний арсенал спеціальних вправ у руслі інноваційних технологій [3], у тому числі ігрових, які сприяють посиленню мотивації. Проте, попри перебування англійських студентів-медиків в Україні і потенційне знаходження їх в українськомовному середовищі, вирішальним чинником залишається створення на занятті українськомовного середовища, оскільки переважно більшість часу студенти перебувають у англійськомовному середовищі або спілкуються рідною мовою (арабською, хінді, фарсі, ібу, йоруба тощо). Ось чому першочерговим завданням на практичних заняттях стає конструювання українськомовного середовища. Крім того, в умовах навчання української мови як іноземної в медичному виші, коли на засвоєння предмета виділено не так і багато часу (від 4-х до 2-х годин на тиждень), важливо дати кожному студенту можливість говорити якомога більше, приділяючи особливу увагу груповій і парній роботі. Спілкування іноземною мовою, по суті, має умовний, штучний характер, і це наближає його до акторської діяльності, тому викладачеві повсякчас варто звертатися до уяви, фантазії, залучаючи ігрове начало студентів, постійно спонукати їх до перевтілення. Користь від цього і для посилення мотивації, і для розвитку комунікативних навичок очевидна.

Проте особливі труднощі викликає мотивування студентів при вивченні й відпрацюванні граматичних норм і правил. Щоб граматичне явище було засвоєне і стало фактом мовлення, студенти мусять виконати багато вправ, що вимагає значних зусиль, терпіння і сили волі. Посилити мотивацію студентів можна, якщо поєднати відпрацювання граматичних навичок із комунікативними, максимально інтегруючи граматичний матеріал безпосередньо в ситуаційні й умовно ситуаційні вправи. Наприклад, це може бути робота в парах чи в малих групах, вправи на конструювання ініціативних чи реактивних реплік, які містять необхідний граматичний матеріал. Таке поєднання завдань на формування мовних граматичних компетентностей із комунікативними дозволяє цілеспрямованіше використовувати час, при цьому студенти зможуть більш усвідомлено спілкуватися українською, одночасно відпрацьовуючи те чи інше граматичне явище.

Іншим продуктивним прийомом посилення мотивації іноземних студентів до вивчення української мови може стати читання автентичних текстів. Вважаємо, що ці тексти мають бути найрізноманітнішими як за обсягом, так і стильовою належністю, попри рівень вивчення української як іноземної – А1, – це і фрагменти художніх текстів, інформаційних буклетів медичного спрямування, різного роду оголошення тощо. Студенти, з одного боку, отримують необхідну для них інформацію, а з іншого – переконуються, що є значний пласт інформації, доступної лише українською. Вважаємо також доречним звертати увагу студентів на перевагу роботи з текстом оригіналу порівняно з перекладним, оскільки в багатьох випадках переклад звучує або навіть спотворює інформацію.

Підкреслимо також важливу роль перегляду й обговорення художніх і документальних фільмів, новин, відеоблогів тощо українською мовою, адресованих носіям мови, а не навчальних відеоматеріалів з української мови як іноземної. Адже, переглядаючи такі відео, студенти потрапляють в українськомовне середовище, оскільки актори, блогери говорять у природному темпі – саме так, як говорять носії мови в реальному житті. З навчальною метою можна використовувати невеликі відеофрагменти, приміром, рекламні трейлери до фільмів, уривки з документальних фільмів і телепередач, публічних лекцій тощо. Переваги перегляду невеликих фрагментів такі:

- порівняно невелика тривалість, що важливо в умовах обмеженого часу, відведеного для аудиторних занять;
- можливість включення в інший вид навчальної діяльності (читання, говоріння тощо). У зв'язку з цим звернемо увагу на доречність використання таких відео в комп'ютерних мультимедійних презентаціях, про що ми вже писали [1];
- здатність зацікавити студента-глядача, оскільки кінотрейлери створюються в рекламних цілях, аби максимально зацікавити потенційних глядачів, що, на нашу думку, стане додатковою мотивацією для самостійної роботи студентів;
- доступність, оскільки переважна більшість таких відеоматеріалів знаходиться у відкритому доступі мережі Інтернет, приміром, «Трейлери українського кіно» (<https://www.youtube.com/channel/UCu5Q57FLHXrZHDu6JUwqN6Q>); «Кіно Трейлер UA» (<https://www.facebook.com/KinoTrailerUA/>); <https://www.youtube.com/channel/UCTsPSVwYWoXjlcVvwxIG2LA>) тощо.

Позитивний ефект у посиленні мотивації до вивчення української мови як іноземної має прослуховування українських пісень – і фольклорних, і сучасних естрадних. Перегляд відеокліпів, прослуховування музичної композиції, читання і переклад відповідного тексту пісні українських виконавців – захопливий спосіб вивчення мови, оскільки багато іноземних студентів люблять співати. Тому робота з піснями стає не тільки вправою на сприйняття усного мовлення, а й додатковою можливістю вивчення нової лексики, перекладу на слух тощо.

Посиленню мотивації до вивчення мови й одночасно розширенню світогляду сприяє метод проєктної діяльності, що дає можливість студентам виявити творчі здібності, а також застосувати знання на практиці, оскільки метод проєктів можна вважати складним, але ефективним етапом формування критичного мислення. Проєкт відрізняється від інших методів навчання тим, що внаслідок певної пошукової і творчої діяльності студенти не тільки розв'язують поставлену проблему, а й створюють конкретний реальний продукт, що уможливує і вчить застосувати сформовані компетентності на практиці, при створенні цього продукту. У процесі роботи над проєктом студенти самостійно (індивідуально або – що частіше – у малих групах), без допомоги викладача або за мінімальної його допомоги створюють проєкт. У зв'язку з цим можна пропонувати виконання студентами комп'ютерних презентацій українською мовою тощо.

Формування стійкого рівня мотивації до навчального предмета зобов'язує викладача добирати відповідні навчальні матеріали, які б мали когнітивну, комунікативну, фахову цінність стимулювали б пізнавальну діяльність студентів.

Насамкінець зазначимо, що позитивна мотивація виникає не до початку навчально-пізнавальної діяльності, а

в її процесі. Це досягається за рахунок використання на занятті цікавих для студентів матеріалів, а головню – шляхом створення на кожному занятті мотивувального мовного середовища.

Список використаної літератури

1. Дегтярьова К. В. Комп'ютерна мультимедійна презентація у системі засобів навчання з української мови як іноземної / К. В. Дегтярьова // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: зб. статей IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р.). – Полтава : Вид-во "Астрія", 2019. – С. 101–107.
2. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку: на материале русского языка как иностранного / И.А. Зимняя. – М.: Рус. яз., 1989. – 219 с.
3. Лещенко Т. О. Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко // Мова. Свідомість. Концепт : зб. наук. статей / відп. ред. О. Г. Хомчак. – Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – С. 250–253.
4. Лещенко Т. О. Формування лінгвоукраїнознавчої компетенції іноземних студентів медичних ВНЗ засобом української пісні / Т. О. Лещенко, І. В. Самойленко, В. Г. Юфименко // Творчість Раїси Кириченко в культурному просторі України на покордонні ХХ-ХХІ століть: до 70-ліття від дня народження Берегині української пісні : зб. наук. праць. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – С. 253–263.
5. Лещенко Т. О. Інтеграція компонентів культури в процес навчання іноземних студентів української мови / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко, В. Г. Юфименко // Молодий вчений. – 2019. – № 5.1 (69.1). – С. 148–151.
6. Китайгородская Г.А. Интенсивное обучение иностранным языкам. Теория и практика / Г.А. Китайгородская. – М.: Русский язык, 2009. – 277 с.